

Nic(ota)

Navzdory tomu, že i matematikové zjistili, že je nejen nesnadné, ale v jistých ohledech nemožné přesně myslit (vymezit) a pracovat s „nulou“ a „nekonečnem“, v běžné mluvě se o „ničem“ mluví takřka neustále (s nekonečnem to je ovšem něco jiného). V běžném hovoru ovšem nikdy nemáme na mysli popření „všeho“, nýbrž pouze něčeho určitého („prošel jsem celý seznam, ale nic jsem nenašel“, míněno je „nic takového“, oč mi šlo, co jsem hledal). Staré, tradiční chápání „ničeho“ jako čehosi bezperspektivního („ex nihilo nihil“) v žádném smyslu nelze obhájit; jde o pouhý – byť tradiční – předpoklad, takřka pověru. „Nic“ je podle této mylné představy bez pohybu a bez schopnosti pohybu, je samo o sobě neměnné, neaktivní a neproduktivní, „nic“ nemůže být původcem něčeho jiného, zůstává samo v sobě, a tím mimo čas (tj. nemá ani svůj „vnitřní“ čas, jako mají události apod.). Právě tváří v tvář problému „nicoty“ a jakéhosi absolutního, totálního „nic“, je třeba trvat na proměnlivosti a tedy přechodnosti všeho, s čím se můžeme v tomto světě, v tomto našem Vesmíru setkat, dokonce i světa (Vesmíru) samého. Zvnějšku hleděno se „nic“ resp. „nicota“ jeví jako něco labilního, trvale neudržitelného; přihlídneme-li blíže k samému problému, jeví se naopak „nic“ jako „zdroj“, jako cosi dynamického, podněcujícího až výbušného – tak trochu jako ARCHÉ starořeckých myslitelů. Ovšem je to ARCHÉ nejsoucí, nemůže být pochopena jako jsoucno, byť nejvyšší, ba ani základní. A právě tak nemůže být „jsoucí“ pochopeno jako „emanace nicoty“. „Nicota“ nemůže být chápána ani jako „subjekt“ (ten má vždy také předmětnou stránku), a přechod nicoty ve jsoucí nemůže být proto pochopen jako akce, jako aktivita. K celé historii pokusů křesťanské teologie o interpretaci aktu stvoření je zajisté třeba přihlíže, protože se tam objevilo mnoho zajímavých myšlenek, ale prostě některé z těch pokusů akceptovat je nemožné – lze si z nich jen vybírat některé momenty, protože celá teologie je velmi zatížena „ontologizací“; vyhýbá se tomu leda důrazem na „jinakost“.

(Písek, 081203-1.)